

Od Redakcji

Tom siódmy nowej serii *Rozpraw Muzeum Narodowego w Krakowie* zawiera różnorodny materiał z zakresu szeroko pojętych badań nad sztuką. W przeważającej części odnosi się on do bogatych zbiorów Muzeum, obchodzącego w 2014 roku 135-lecie założenia; wśród pozostałych tekstów dwa poświęcone są obiektom z kolekcji Książąt Czartoryskich, pozostającej w latach 1950–1991 pod zarządem Muzeum Narodowego jako jeden z jego oddziałów.

Zeszyt otwiera artykuł *Trzy złote greckie grawerowane pierścienie z kolekcji Konstantego Schmidta-Ciążyńskiego (1818–1889)*. Jego autor, Paweł Gołyźniak, podejmuje kolejną próbę analizy tych dotąd labilnie datowanych i niejednoznacznie interpretowanych przedmiotów – jednej z najwartościowszych akwizycji w dziejach naszego Muzeum. Do burzliwej dyskusji nad koncepcjami rewitalizacji Wawelu przed i po opuszczeniu wzgórza przez garnizon austriacki w 1905 roku (w której aktywnie uczestniczyli dyrektorzy i kustosz Muzeum Narodowego) nawiązuje tekst autorstwa Kamili Podnieślińskiej, traktujący o *Pochodzie na Wawel* – sławnej rzeźbiarskiej interpretacji dziejów Polski, zaprezentowanej przez Wacława Szymanowskiego (1859–1930) w roku 1911 jako – nigdy nie zrealizowany w monumentalnej skali – model; otwiera on blok artykułów o sztuce doby symbolizmu. Składają się nań prace o malarzach: Włodzimierzu Błockim (1885–1920) i Marianie Wawrzeńckim (1863–1943). Pierwszy z nich był lwowianinem, wykształconym w krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych, cenionym przez krytyków i za życia popularnym wśród publiczności, ale prawie zupełnie zapomnianym po przedwczesnej śmierci. Praca Jolanty Bobali stanowi pierwszą ambitną próbę rekonstrukcji drogi twórczej Błockiego na podstawie niezbyt licznie zachowanych dzieł artysty. Z kolei Janusz Zagrodzki (*Sztuka i krytyka u nas, czyli tortura czarownicy. Marian Wawrzeńcki 1863–1943*) podjął trud przezwyciężenia obiegowej opinii o twórczości Wawrzeńckiego jako wyłącznie obscenicznej i epatującej sadyzmem. Autor dostrzega w niej protest przeciwko totalitarnemu „kontrolowaniu myśli” w imię suwerenności i wolności sztuki, w której nagość rozumiana jest jako symbol niewinności, wyróżnik ofiary. Punktem wyjścia dla rozważań Joanny Reginy Kowalskiej i Jana Jakuba Dreścika są ubiory względnie akcesoria stroju. Jednak metoda, perspektywa badawcza i kwestie stawiane przez autorów są znacznie szersze od tych, które zwykliśmy łączyć z badaniami nad modą. Pierwszy z tej pary tekstów (*Koronki inspirowane sztuką ludu Podhala. Krajowa Szkoła Koronkarska w Zakopanem i jej wpływ na modę w ciągu pierwszych 50 lat istnienia*) skupia się na problemie wzajemnej inspiracji zachodzącej między „wysoką modą” a etnograficznie usystematyzowaną tradycją ludową, natomiast drugi: *O kilku pamiątkach dworskich w Muzeum Książąt Czartoryskich w Krakowie*, traktuje przechowane w Muzeum Książąt Czartoryskich mundury warszawskiego dworu cara Mikołaja I (wykorzystane przez Jana Matejkę jako rekwizyty do obrazu *Rejtan*) jako asumpt dla porywającego studium o przemianach świadomości społecznej arystokracji polskiej pierwszej trzecji XIX wieku.

Jedną z istotniejszych cech wyróżniających zbiory Muzeum Narodowego w Krakowie jest potężny, blisko ćwierćmilionowy zasób obiektów na podłożu papierowym. Konsekwencją tego stanu rzeczy jest utrzymywanie zespołu konserwatorskiego dbającego o właściwe przechowywanie tych zbiorów, co w naturalny sposób wiąże się z aktywnością naukową jego członków. Przejawem tej aktywności jest praca Zofii Maniakowskiej-Jazownik traktująca – w kontekście konserwatorskim – o technice malarstwa Olgi Boznańskiej na tekturze. Jest to zarazem nawiązanie do wystawy tej wybitnej artystki w Muzeum Narodowym w Krakowie na przełomie lat 2014 i 2015.

W kilkadziesiąt lat po pozyskaniu kolekcji Schmidta-Ciążyńskiego do Muzeum Narodowego wpłynęła inna darowizna o wielkiej wartości – zbiór Erazma Barącz (1859–1928). Osobie tego wybitnego darczyńcy, inżyniera górnika, zasłużonego dyrektora kopalni soli w Wieliczce, a z zamiłowania znawcy i kolekcjonera sztuki, poświęcony został tekst Janiny Skorupskiej w rubryce *In memoriam*. W dziale recenzji niniejszy tom *Rozpraw* dopełnia omówienie wystawy późnośredniowiecznego i nowożytnego malarstwa włoskiego ze zbiorów Fundacji Książąt Czartoryskich, pióra Moniki Czapskiej. Wystawa ta, pod tytułem „Virtus et Splendor. Sztuka w życiu Włochów w XIV–XVII wieku”, z sukcesem prezentowana była w Muzeum Narodowym w Gdańsku na początku roku 2014.